

MIKROMOLIYAVIY XIZMATLAR HAMDA ULARNI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH

Faxriddinova Feruza Sharofitdinovna

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti

Annotatsiya. Maqolada mikromoliyaviy xizmatlarining iqtisodiyotda tutgan o'rnini va ahamiyati, mikromoliyaviy tashkilotlar va ularning kichik biznes va tadbirkorlik faoliyatini moliyaviy qo'llab-quvvatlashdagi roli, mikromoliyaviy tashkilotlar tomonidan tadbirkorlik subyektlarini kreditlashning zamonaviy holati, tijorat banklarida mikromoliyaviy xizmatlarni tashkil etish tartibi va uning joriy holati tahlili, tijorat banklarida mikromoliyaviy xizmatlarni takomillashtirishga doir amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar hamda ularning oldingi yillarga nisbatan o'zgarish tendensiyalari tahlil qilingan. Shunugdek, o'tgan va joriy yillarda tijorat banklar mikromoliyaviy xizmatlarni ko'rsatishda yuzaga kelgan muammolar aniqlangan. O'zbekiston Respublikasida mikromoliyalashtirish amaliyoti va uni takomillashtirishga qaratilgan tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Mikro kredit, mikroqarz, mikrolizing, mikromoliyalash, nobank kredit tashkilotlari, lizing, mikromoliya tashkilot, asosiy foiz stavka, kredit siyosati.

Abstract. The article analyzes the role and importance of microfinance services in the economy, microfinance organizations and their role in financial support for small businesses and entrepreneurial activities, the current state of lending to business entities by microfinance organizations, the procedure for organizing microfinance services in commercial organizations. banks and analysis of its current state; in commercial banks, measures taken to improve microfinance services and trends in their changes compared to previous years were analyzed. The problems of commercial banks in providing microfinance services in past and current years have also been identified. The practice of microfinance in the Republic of Uzbekistan and recommendations aimed at its improvement are presented.

Keywords: Microcredit, microloan, microleasing, microfinancing, non-bank credit organizations, leasing, microfinance organization, basic interest rate, credit policy, financial market, pawn shop.

Mikromoliyaviy xizmatlar kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy mablag'larga bo'lgan ehtiyojlarini qondirishning muhim vositasi, aholining kam daromadli qatlamlari turmush farovonligini yanada oshirishga imkon beruvchi moliyalashtirish manbai hisoblanadi. Mamlakatimizda mikromoliyaviy xizmatlar bozorini rivojlantirishga va sifatini yanada oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 12-maydagi "2020- 2025 yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish stategiyasi to'g'risida"gi PF-5992-sonli Farmonida bank xizmatlari ommabopligini oshirish aholi va tadbirkorlik sub'ektlari, shu jumladan yetarli darajada xizmat ko'rsatilmaydigan (past

daromadli jismoniy shaxslar, qishloq aholisi, mikrofirmalar va kichik korxonalar) qatlamning bazaviy bank xizmatlariga bo'lgan talabini qondirishni nazarda tutadi. Shuni ahamiyatli, ushbu strategiyada yetarli darajada xizmat ko'rsatilmayotgan va zaif qatlamlarda davlat ishtirokini kuchaytirish va manzilli chora-tadbirlarni amalga oshirish, aholi va kichik biznes uchun masofaviy xizmatlarni keng joriy qilish, kamxarj xizmat ko'rsatish nuqtalari tarmog'ini rivojlantirish, shuningdek, respublika yagona moliya tizimining o'zaro to'ldiruvchi qismi sifatida nobank kredit tashkilotlarining shakllanishi va rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratish orqali moliyaviy xizmatlar ommabopligini va sifatini oshirish bo'yicha olib boriladigan ishlar belgilab berilgan [1]. 2021 yil yakunlari bo'yicha iqtisodiyotga ajratilgan kreditlar jami 166 240.9 mlrd so'mni tashkil etdi. Bu ko'rsatkich o'tgan yildagisidan 39033.4 mlrd so'mga ko'pdir [2].

Mikromoliyaviy xizmatlar bozori – bu mamlakat miqyosidagi mikromoliyaviy xizmatlarga ehtiyoji bo'lgan tadbirkorlik subyektlari va fuqarolarga mikromoliyaviy xizmatlar ko'rsatuvchi muassasalar tomonidan mikromoliyaviy mablag'lar yoki xizmatlar ko'rsatish yig'indisidir. Mikromoliyaviy xizmatlar bozori faoliyatini rivojlantirishning alohida nazariy va amaliy jihatlarini xorijlik iqtisodchi olimlarning ilmiy izlanishlarida o'z ifodasini topgan.

Mikromoliyaviy xizmatlar bozori tushunchasiga O.I.Lavrushin quyidagicha fikr bildirgan: “Kredit resurslari bozori - bu shunday bozorki, u yerda yangi pullar yaratiladi va iqtisodiyotning barcha sektoridagi pul resurslarga bo'lgan talabini qondirishga yordam berishi bilan bir qatorda mamlakatdagi iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy muammolarni bartaraf etadi” [3].

Mamlakatimizda tijorat banklari va bankdan tashqari kredit tashkilotlari tomonidan ajratiladigan mikrokreditlarning ta'minoti sifatida kredit qaytarilmasligi xatarini sug'urtalashda sug'urta polisini qo'llash amaliyotini kengaytirish, yakka tartibdagi tadbirkorlarga, jumladan, kasb-hunar bilim yurtlari bitiruvchilariga berilgan tijorat banklari kreditlari bo'yicha ta'minot sifatida jismoniy shaxslarning mol-mulkini garovga olish amaliyoti keng joriy qilindi.

2023-yil 1-yanvar holatiga respublikamizda 34 ta tijorat banki faoliyat ko'rsatayotgan bo'lib, shundan 11 tasi davlat ulishi mavjud banklar, 15 tasi aksiyadorlik - tijorat banki, 3 tasi xususiy aksiyadorlik tijorat banki va 5 tasi chet el kapitali ishtirokidagi banklar hisoblanadi. Ushbu banklarning respublika hududlarida 9057 ta filiali samarali faoliyat ko'rsatmoqda (1-rasm).

Aksiyadorlik - tijorat banki 41%

Xususiy aksiyadorlik tijorat banki 10%

Хорижий капитал иштирокидаги банклар

Davlat ulishi mavjud banklar 37%

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS

So'ngi yillarda mamlakat tijorat banklari tomonidan iqtisodiyotning real sektoriga ajratilgan kreditlarning 86,7 foizi ichki manbalar hissasiga to'g'ri keladi.

Shu jumladan, tijorat banklari kredit qo'yilmalarining umumiy hajmi 2023-yilda 22 foizga oshib, 2023-yilning 1 mart holatiga 397,6 trln. so'mni tashkil etdi.

Yaratilgan qulay investitsiyaviy muhit, jumladan, banklarning kredit portfeli tarkibida uzoq muddatli investitsiyaviy moliyalashning ulushiga qarab tabaqalashtirilgan foyda solig'i stavkalarining joriy etilganligi tijorat banklarining investitsiyaviy faolligini oshirishga xizmat qilmoqda. Banklarning investitsiya jarayonlaridagi ishtiroki yanada faollashib bormoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-2025 yillarga mo'ljallangan "O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida"gi 2020 yil 12 maydagi PF-5992-son Farmoni. www.lex.uz

2. O'zbekiston Respublikasining "Nobank kredit tashkilotlari va mikromoliyalashtirish faoliyati to'g'risida"gi Qonuni. 2022 yil 17 mart. www.lex.uz

3. Лаврушин О.И. Денги, кредит, банки // Москва: Финансы и статистика, 2000. – С 16

4. Хакимов Ш.Х. Развитие микрофинансирования в Узбекистане. – Тошкент, 2005.; С.

5. www.cbu.uz O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki sayti.